

LUBLIN

1918 — 2018

Inspiruje
nas wolność

Urząd Miasta Lublin

ISO 9001:2015
FS 583555

Sekretarz Miasta Lublin

plac Króla Władysława Łokietka 1, 20-109 Lublin, tel.: +48 81 466 2010, fax: +48 81 466 2011
ePUAP: /UMLublin/SkrytkaESP, e-mail: sekretarz@lublin.eu, www.um.lublin.eu

OR-ZU-II.0003.1.333.2018

Lublin, 31 grudnia 2018 r.

Pan

Stanisław Brzozowski

Radny Rady Miasta Lublin

za pośrednictwem

Pana

Jarosława Pakuły

Przewodniczącego Rady Miasta Lublin

Do sprawy: BRM-II.0003.1.328.2018

Odpowiadając na interpelację Pana Radnego z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie zakładania blokad na koła samochodów przez prywatną firmę na terenie miasta Lublina proszę przyjąć, co następuje.

W pierwszym rzędzie należy zauważyć, że opisany w interpelacji Pana Radnego teren i pomieszczenia, w którym są świadczone usługi medyczne przez firmę Top Medical nie jest terenem należącym do podmiotu publicznego. Wykonywanie usług powszechnie dostępnych na takim terenie nie sprawia, że zmienia się status nieruchomości czy też zakres sprawowania uprawnień właścicielskich nad rzeczą nieruchomą - w niniejszym przypadku nad miejscami parkingowymi znajdującymi się przy ul. Szeligowskiego 6 w pobliżu Top Medical.

Nie oznacza to jednak, że właściciel powyższej nieruchomości w celu ochrony swojej własności czy też stanu posiadania jest uprawniony do podejmowania działań, które wykraczają poza środki, o których mowa w art. 343 Kodeksu cywilnego, tj. obronę konieczną (§ 1) oraz tzw. samopomoc dozwoloną (§ 2).

Należy bowiem pamiętać, że ochrona własna posiadacza, której dotyczy art. 343 Kodeksu cywilnego jest czymś wyjątkowym. Tę zasadę należy odnieść zarówno do posiadacza miejsc parkingowych jak i posiadacza pojazdu. Regułą jest ochrona prawa za pośrednictwem sądu lub innego powołanego organu państwa. Ochrona własna jest zatem dozwolona tylko w przypadkach określonych w art. 343 Kodeksu cywilnego. W zależności od sytuacji faktycznej zagrożenia lub naruszenia posiadania, ma ona postać obrony koniecznej lub samopomocy. Celem obrony koniecznej jest zapobieżenie naruszeniu posiadania, zaś samopomoc zmierza do przywrócenia już naruszonego posiadania (por. np. A. Kunicki (w:) System prawa cywilnego, t. II, 1977, s. 870; E. Gniewek, Komentarz, 2001, s. 798).

Obronę konieczną posiadacz może zastosować w momencie zamachu na posiadanie w celu jego odwrócenia. Ustawodawca w art. 343 § 1 Kodeksu cywilnego nie uzależnia zastosowania obrony koniecznej od szczególnych przesłanek ani też nie określa jej granic. Stąd wniosek, że posiadacz może zastosować takie środki, jakie są w konkretnym wypadku potrzebne do odparcia naruszenia. Z ogólnej regulacji obrony koniecznej wynika jednak, że niezbędne jest zachowanie odpowiedniej proporcji pomiędzy stopniem zagrożenia a zastosowanymi środkami obrony. W przeciwnym razie może dojść do powstania

odpowiedzialności odszkodowawczej, opartej na zasadach ogólnych (por. J. Ignatowicz (w:) Komentarz, t. I, 1972, s. 784 i n.; E. Gniewek, Komentarz, 2001, s. 798).

Z kolei przepis art. 343 § 2 Kodeksu cywilnego określa przesłanki dozwolonej samopomocy, różnicując je w zależności od tego, czy chodzi o naruszenie posiadania nieruchomości, czy o naruszenie posiadania rzeczy ruchomej. Przywrócenie w drodze samopomocy posiadania nieruchomości może nastąpić jedynie niezwłocznie po jego samowolnym naruszeniu. Nie musi być to działanie natychmiastowe, ale podjęte w krótkim czasie (bez nieuzasadnionej zwłoki), stosownie do okoliczności konkretnego wypadku (por. E. Gniewek, Komentarz, 2001, s. 801). Posiadaczowi nie wolno zastosować w celu przywrócenia posiadania nieruchomości przemocy względem osób (art. 343 § 2 zd. 1 k.c.).

W myśl art. 343 § 2 zd. 2 Kodeksu cywilnego samopomoc w celu odzyskania posiadania rzeczy ruchomej może być podjęta w wypadku, gdy zachodzi niebezpieczeństwo niepowetowanej szkody, tj.: gdy posiadaczowi zagraża ostateczna utrata lub zniszczenie rzeczy i powinna nastąpić natychmiast, to znaczy bezpośrednio po jego samowolnym naruszeniu. Posiadacz może przy tym zastosować wszelką niezbędną samopomoc, w tym również środki przymusu osobistego, byleby nie pozostawały one w rażącej dysproporcji z zamierzonym celem (por. J. Ignatowicz (w:) Komentarz, t. I, 1972, s. 785 i n.).

W tym miejscu należy przytoczyć również pogląd zaprezentowany przez Sąd Okręgowy w Katowicach z dnia 23 czerwca 2017 r. w sprawie sygn. akt IV Ca 314/17. W wyroku tym Sąd podkreślił, że „założenie blokady na koła pojazdu, którym naruszono władztwo posiadacza danej nieruchomości, nie może być zakwalifikowane jako działanie przywracające stan sprzed naruszenia. Jego istotą jest wyłącznie wyegzekwowanie opłaty, która została ustalona arbitralnie przez właściciela nieruchomości”.

Niemożliwe jest również zakwalifikowanie działania polegającego na wjeździe pojazdu na teren zamkniętego osiedla oraz założenie blokady na koło jako ustanowienie zastawu na rzeczy ruchomej. W wyroku z dnia 27 maja 2009 w sprawie sygn. akt VI Aca 1124/08 Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził, że „zastaw zwykły powstaje w drodze realnej czynności prawnej. Do jego ustanowienia niezbędne jest wydanie rzeczy wierzycielowi. Wydanie rzeczy musi nastąpić w taki sposób, aby wierzyciel mógł przejąć nad nią faktyczne władztwo. Jedynie w przypadku jeśli rzecz już znajdującej się we władaniu wierzyciela, do ustanowienia zastawu wystarczy sama umowa. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzenie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą, jest jednoznaczne z wydaniem samej rzeczy.

Samo zablokowanie koła, czyli uniemożliwienie poruszania się pojazdem, nie jest równoznaczne z wydaniem rzeczy, nie daje bowiem faktycznego władztwa nad nią. Wierzyciel w takim przypadku nie ma możliwości swobodnego korzystania z przedmiotu zastawu. Nie dysponuje kluczami, ani dokumentami pojazdu. W dodatku trudno byłoby tu mówić o dobrowolnym oddaniu władztwa, bowiem blokada koła ze swej istoty ma cechy przymusu. Zawarcie umowy zastawu bez realnego przeniesienia posiadania przedmiotu zastawu powoduje, że umowa taka jest bezskuteczna.

Ustanowienie zastawu na rzeczy może skutkować uzyskaniem z niej zaspokojenia wierzytelności, dlatego oczywistym jest, że nie może go ustanowić osoba nie będąca właścicielem pojazdu. W przeciwnym wypadku stanowiłoby to niedopuszczalne rozporządzenie majątkiem, przez osobę nie będącą jego właścicielem. Takie rozporządzenie byłoby z oczywistych względów bezskuteczne wobec właściciela pojazdu i tym samym pozbawiałoby wierzyciela możliwości uzyskania zaspokojenia w trybie art. 306 § 1 Kodeksu cywilnego. Samo zawarcie umowy zastawu może zatem nastąpić w drodze czynności adhezyjnej, nie ulega jednak wątpliwości, że zastawcą rzeczy może być jedynie jej właściciel, a ponadto że umowa ta może dojść do skutku jedynie jeśli zastawnik przejmie władztwo nad rzeczą, co jak wyżej wskazano nie ma miejsca w przypadku zablokowania koła samochodu”.

Abstrahując od powyższych rozważań wymienione wyżej Sądy odniosły się także do kwestii uprawnień zarządcy danego terenu czy też wspólnoty mieszkaniowej do zakładania

blokad na koła pojazdów. Sądy te wyraźnie podkreśliły, że „dotychczasowy sposób uregulowania w ustawodawstwie kwestii zakładania blokad na koła pojazdów wskazuje na to, że tego typu rozwiązanie należy traktować jako daleko idący środek represji. Stosowanie tego typu urządzeń, jako środka represji ograniczającego prawo własności pozostaje tym samym w wyłącznej sferze władztwa państwa. Zgodnie z art. 64 Konstytucji RP własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności. Środki tego typu mogą być więc stosowane wyłącznie na podstawie wyraźnego upoważnienia ustawowego nie budzącego żadnych wątpliwości. Każda ingerencja w prawo własności stanowi środek ostateczny i może być dokonywana dopiero w sytuacji, gdy inne środki zawiodą i to tylko ze względu na ważną wartość mocniej chronioną (zasada hierarchiczności wartości chronionych przez prawo). Wartością wyżej chronioną jest np. interes publiczny, zdrowie czy życie”.

W chwili obecnej uprawnieniem do stosowania blokad na koła pojazdów z pewnością dysponują policja i straż miejska/gminna (por. art. 130a ust. 8 i 9 ustawy - Prawo o ruchu drogowym). Żaden zaś przepis nie daje takiego uprawnienia zarządcy terenu/wspólnocie mieszkaniowej czy też innym wynajętym przez nich osobom fizycznym czy prawnym.

W świetle zatem przywołanych przepisów zakładanie blokad na koła pojazdów przez osoby utrzymujące porządek w zakresie parkowania pojazdów, działające w imieniu lub na rzecz zarządcy terenu/wspólnoty mieszkaniowej należy uznać za bezprawne.

Z tych też względów posiadaczowi w przypadku samowolnego naruszenia stanu posiadania (zarówno posiadaczowi pojazdu, któremu w sposób nieuprawniony założono blokadę na koło jak i posiadaczowi terenu, na który samowolnie zaparkowano pojazd) przysługuje uprawnienie do wystąpienia z powództwem o naruszenie posiadania, z roszczeniem o przywrócenie stanu zgodnego z prawem lub o naprawienie szkody, o ile taka została wyrządzona.

Zgodnie bowiem z art. 344 Kodeksu cywilnego posiadacz może w każdym wypadku samowolnego naruszenia posiadania skorzystać z ochrony sądowej. Ochrona posiadania ma charakter obiektywny i przysługuje posiadaczowi niezależnie od tego, czy działanie osoby, która naruszyła posiadanie, było zawinione. Naruszeniem posiadania jest takie zachowanie określonej osoby, którego skutkiem jest wkroczenie w sferę władztwa posiadacza. Sądowa ochrona przysługuje posiadaczowi, gdy naruszenie jego posiadania było samowolne. Przez samowolne naruszenie posiadania rozumie się wkroczenie w sferę cudzego posiadania przez osobę, która nie jest do tego uprawniona, a więc czyni to bezprawnie. Samowolę można rozumieć także, jako niedozwolone wyręczenie władzy powołanej do załatwienia sporów (por. m.in. J. Ignatowicz (w:) Komentarz, t. II, 1972, s. 788 i n.; E. Gniewek, Komentarz, 2001, s. 806 i n.; S. Rudnicki, Komentarz, 2007, s. 549 i n.). Ustawodawca wprowadził zatem bezwzględny i generalny zakaz samowolnego naruszenia posiadania, który jest skorelowany z ograniczeniem kognicji sądu, uprawnionym w postępowaniu o naruszenie posiadania do badania jedynie ostatecznego stanu posiadania i faktu jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 17 grudnia 2003 r. (IV CK 297/02; publ. LEX 558334) żądanie przywrócenia naruszonego posiadania nie jest żądaniem skierowanym do prawa, lecz dotyczy stanu faktycznego. Nie zmierza do pozbawienia naruszcyciela prawa posiadania rzeczy, lecz do odzyskania przez dotychczasowego posiadacza faktycznego władztwa nad rzeczą w związku z samowolą uprawnionego w realizowaniu przysługującego mu prawa do rzeczy (art. 478 K.p.c.).

Natomiast roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem zmierza do przywrócenia właścicielowi niezakłóconego władztwa nad rzeczą i usunięcie władztwa osoby nieuprawnionej (Rudnicki, Komentarz KC [2001], art. 222-223, Nr 17 (str. 310)). Wola ustawodawcy niniejszym roszczeniem zmierza wyłącznie do wykluczenia oddziaływań na cudzą własność. Roszczenie to powinno ograniczać się więc do usunięcia źródła oddziaływań. Ustawodawca wyróżnia dwa zasadnicze typy roszczeń ochronnych; roszczenie windykacyjne

i roszczenie negatoryjne. Postanawia mianowicie, że właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą (art. 222 § 1 Kodeksu cywilnego), natomiast przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób, aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą, przysługuje właścicielowi roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń (art. 222 § 2 Kodeksu cywilnego).

Reasumując należy stwierdzić, że z powyższych przepisów oraz orzecznictwa sądów powszechnych wynika w sposób jednoznaczny, że zakładanie blokady na koło pojazdu przez podmiot do tego niewyznaczony przepisami prawa powszechnie obowiązującego jest działaniem bezprawnym.

Posiadacz czy właściciel takiego pojazdu nie jest również pozbawiony środków prawnych służących ochronie stanu posiadania czy prawa własności. Przysługuje mu bowiem możliwość wystąpienia z powództwem o naruszenie posiadania lub roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem bądź też o naprawienie wyrządzonej szkody. Podobne uprawnienia posiada właściciel nieruchomości, jeżeli została naruszona jego własność.

Są to powództwa o charakterze cywilnym, dlatego, z oczywistych względów z takimi powództwami nie mogą występować w imieniu posiadaczy/właścicieli pojazdów organy powołane do ścigania przestępstw i wykroczeń.

Organy te podejmują działania w przypadkach przewidzianych w przepisach karnych, tj.: w przypadku popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, o których w szczególności mowa w art. 288 Kodeksu karnego oraz art. 124 § 1 Kodeksu wykroczeń. Przepisy ten mają na celu ochronę cudzej rzeczy przed jej zniszczeniem, uszkodzeniem albo uczynieniem niezdatną do użytku (wykroczenie z art. 154 § 1 K.w. od przestępstwa z art. 288 k.k. różni wartość wyrządzonej szkody w mieniu). Zadaniem tych przepisów jest ochrona integralności, nienaruszalność oraz zdatności do zgodnego z ich przeznaczeniem używania cudzych rzeczy, a więc ochrona prawa własności do nich i innych praw podmiotowych (np. posiadania), przed czynami powodującymi szkody.

Należy jednak pamiętać, że aby doszło do popełnienia przestępstwa czy wykroczenia a co za tym idzie ich ścigania – muszą zostać spełnione wszystkie przesłanki określone w wyżej wymienionych przepisach karnych.

W każdym przypadku ziszczenia się wymienionych wyżej przesłanek odpowiednie służby mają obowiązek podjąć działania przewidziane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

Należy dodać, że oznaczenie granic nieruchomości i sposobu oraz zakresu korzystania z niej ustala właściciel gruntu. Dodatkowo firma usługowa, medyczna powinna starać się zapewnić odpowiednie warunki dostępu do swoich usług, również dla osób korzystających ze swojego środka transportu, szczególnie osób z niepełnosprawnościami.

Sekretarz Miasta Lublin

Andrzej Wojewódzki

(dokument w postaci elektronicznej podpisany
kwalifikowanym podpisem elektronicznym)